

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nuorisoasuntoliitto NAL ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamiseksi.

Nuorisoasuntoliitto NAL ry ei kannata lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskemista 23 ikävuoteen.

- Jälkihuollon piirissä olevien nuorten riski syrjäytyä tai menehtyä on muihin saman ikäryhmän nuoriin verrattuna korkeampi 25 ikävuoteen saakka. Nykyisen ikärajan madaltaminen jättäisi monet nuoret heille elintärkeän tuen ulkopuolelle.
- Nuorten kohdalla huolenaiheita ovat mm. nuorisorikollisuuden kasvu, lisääntynyt pahoinvointi sekä alle 25-vuotiaiden huumekuolemat. Nämä ovat huolia, joihin nimenomaan jälkihuollon tuella voidaan vastata.
- Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskemisen sijaan palvelujärjestelmää tulisi pyrkiä sujuvoittamaan ja esimerkiksi tuen tarpeen arviointia voisi kehittää, jotta jokainen jälkihuoltoon saisi heidän tarpeilleen sopivaa tukea silloin, kun tuelle on tarvetta.

Lastensuojelun jälkihuolto on monelle nuorelle välttämätön palvelu, jotta nuori voi saavuttaa riittävät valmiudet itsenäisen elämän aloittamiseksi. Jälkihuolto luo nuorille turvaa ja tarjoaa nuorille tärkeän pitkäaikaisen ja turvallisen aikuissuhteen, jota kaikilla nuorilla ei itsenäistymisen kynnyksellä välttämättä muuten ole. Jälkihuolto korvaa monessa tapauksessa käytännössä sellaista tukea, joita nuoret itsenäistyessään saavat tyypillisesti vanhemmiltaan.

Jälkihuollon ikäraja nostettiin vuonna 2020 21 vuodesta 25 vuoteen. Päätöstä perusteltiin sillä, että tutkimusten mukaan moni nuori syrjäytyy jälkihuollon loppuessa ja esimerkiksi vain harvalla oli siihen mennessä ammattia. Lisäksi jälkihuoltonuorten kuolleisuus oli muita korkeampaa 25 vuoden ikään saakka. Ikärajan nostamisen tuomista hyödyistä ei ole näin lyhyellä seuranta-ajalla ehditty keräämään tarpeeksi tietoa.

Nuorisuasuntoliiton omistama yhteiskunnallinen yritys NAL Palvelut Oy tuottaa tuetun asumisen palveluita sekä ammatillista tukihenkilötoimintaa jälkihuoltoon oikeutetuille nuorille aikuisille. Näkemyksemme mukaan erityisesti vahvaa tukea tarvitseville jälkihuoltonuorille suunnattujen palveluiden tulee olla riittävän pitkäkestoisia, intensiivisiä ja yksilöllisiä, jolloin niiden avulla voidaan saavuttaa merkittäviä säästöjä työttömyyden, rikollisuuden, sairauksien ehkäisemisen ja asumisen osalta. Ammattilaisten näkemysten perusteella ei voida sanoa nuorten aikuissosiaalityön pystyvän vastaamaan yhtä intensiivisesti nuorten aikuisten tuen tarpeisiin kuin erillisen jälkihuollon, joka on lastensuojelulain alaista toimintaa. Yhteiskunnallisessa keskustelussa ajankohtaisia huolenaiheita ovat esimerkiksi nuorisorikollisuuden kasvu, syrjäytymisen ehkäisy ja alle 25-vuotiaiden huumekuolemat. Juuri näihin asioihin jälkihuollon tuella kyetään vastaamaan.

Jälkihuoltoon oikeutetut nuoret ovat pieni osa kaikista nuorista, mutta he ovat myös se ryhmä, joka tarvitsee tukea eniten. Nämä nuoret pärjäävät keskimäärin ikätovereitaan heikommin monilla elämän osa-alueilla ja ovat yliedustettuina monissa palveluissa. Eriarvoisuuden yleistyessä yhteiskunnassamme on erityisen tärkeää, että juuri huonommin voiville nuorille tarjotaan pitkäkestoisia ja kohdennettua tukea, jotta pahoinvoinnin lisääntymistä ja syrjäytymistä voidaan ennaltaehkäistä. Jälkihuollolla on tärkeä rooli koordinoida nuorten palveluverkostoa, jotta nuorilla on pääsy heille kuuluviin palveluihin, ja tähän työhön tarvitaan riittävät resurssit.

Kaikki lastensuojelun jälkihuoltoon oikeutetut ikärajan sisällä olevat nuoret eivät ole jälkihuollon asiakkaita. Resursseja ei näin ollen kulu ns. ylimääräiseen toimintaan, vaan ainoastaan sellaisten nuorten tukemiseen, jotka tukea todella tarvitsevat. Tukea ei anneta, jos nuori ei sitä halua, ja tuen antaminen voidaan myös keskeyttää. Jotkut nuoret huomaavat vasta myöhemmässä vaiheessa kaipaavansakin apua itsenäisen elämisen tueksi.

Nuorisualan ammattilaiset eivät usko, että lastensuojelun jälkihuollon ikärajan alentaminen toisi sillä tavoiteltuja säästöjä. Nuorten syrjäytymisriski on erityisen suuri 25-vuotiaaksi asti. Muutamana vuoden kestävä jälkihuolto ei ole riittävä nuorten kiinnittämiseksi osa yhteiskuntaa ja olisi tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus saada jälkihuollon tukea sitä tarvitessaan 25 ikävuoteen asti. Nuorten tuen tarve ei katoa heidän jäädessä tarvitsemiensa palvelujen ulkopuolelle, vaan tulee todennäköisesti tulevaisuudessa vielä voimakkaampana vastaan. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat aina yhteiskunnalle edullisempia kuin korjaavat toimenpiteet, minkä lisäksi tuen tarjoaminen aikaisessa vaiheessa ennaltaehkäisee nuorten pahoinvoinnin pitkittymistä.

Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskemisen sijaan palvelujärjestelmää tulisi pyrkiä yksinkertaistamaan ja sujuvoittamaan niin, että jokainen jälkihuoltoon oikeutettu nuori saisi tarvitsemansa avun eikä jäisi tuen ulkopuolelle palvelujärjestelmän tämänhetkisen pirstaloituneisuuden vuoksi. Kaikkien jälkihuoltoon tuen tarpeet eivät ole yhtä suuria ja ikärajan laskemisen vaihtoehtona tulisikin miettiä sitä, voidaanko tuen tarvetta esimerkiksi arvioida tietyin väliajoin.

Sormunen Hilma
Nuorisoasuntoliitto NAL ry